

บทที่ 1

ภูมิศาสตร์ ทางกายภาพประเทศไทย

ลักษณะภูมิประเทศประเทศไทย

ประเทศไทยมีพื้นที่ประมาณ 513,115 ตารางกิโลเมตร มีพื้นที่ใหญ่เป็นอันดับที่ 3 ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ทิศเหนือ จรดประเทศสหภาพเมียนมาร์ (พม่า) และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ทิศตะวันออก จรดประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว กัมพูชา

ทิศตะวันตก จรดประเทศสหภาพเมียนมาร์ (พม่า)

ทิศใต้ จรดประเทศมาเลเซีย

การแบ่งภาคภูมิศาสตร์ของประเทศไทยแบ่งตามลักษณะภูมิศาสตร์ได้ 5 ภาค ได้แก่

ภาคเหนือ ประกอบด้วยจังหวัดต่างๆ 9 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน ลำพูน ลำปาง แพร่ น่าน อุตรดิตถ์ และพะเยา มีพื้นที่ 93,690 ตารางกิโลเมตร ลักษณะภูมิประเทศเป็นเทือกเขาสูงและที่ราบหุบเขา ยอดเขาที่สูงที่สุดในประเทศไทย คือ ดอยอินทนนท์

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีพื้นที่ 170,000 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วยจังหวัดต่างๆ 21 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดหนองคาย เลย อุดรธานี นครพนม สกลนคร กาฬสินธุ์ ขอนแก่น มหาสารคาม ร้อยเอ็ด ชัยภูมิ ยโสธร อุบลราชธานี ศรีสะเกษ บุรีรัมย์ นครราชสีมา สุรินทร์ มุกดาหาร อำนาจเจริญ บึงกาฬและหนองบัวลำภู ภูมิประเทศทั่วไปเป็นแอ่งคล้ายจานลาดเอียงไปทางตะวันออกเฉียงใต้ มีขอบเป็นภูเขาสูงทางตะวันตกและทางใต้ แหล่งท่องเที่ยว คือ ภูกระดึง ภูหลวง ในจังหวัดเลย แม่น้ำที่สำคัญของภาคนี้ได้แก่ แม่น้ำชี และแม่น้ำมูล

ภาคกลาง มีพื้นที่ 91,795 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วยจังหวัดต่างๆ 21 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดสุโขทัย พิษณุโลก กำแพงเพชร เพชรบูรณ์ นครสวรรค์ อุทัยธานี ชัยนาท สิงห์บุรี ลพบุรี อ่างทอง สุพรรณบุรี พระนครศรีอยุธยา ปทุมธานี นนทบุรี นครปฐม กรุงเทพมหานคร สมุทรปราการ สมุทรสาคร สมุทรสงคราม และนครนายก ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำกว้างใหญ่ ได้แก่ ที่ราบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาและท่าจีน มีเทือกเขาเป็นขอบเขตของทางภาคทั้งด้านตะวันตก และตะวันออก

ภาคตะวันออก มีพื้นที่ 34,380 ตารางกิโลเมตรเป็นภาคที่มีพื้นที่เล็กที่สุดในบรรดาภาคทั้ง 5 ของไทย ประกอบด้วย 7 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดปราจีนบุรี ชลบุรี ฉะเชิงเทรา ระยอง จันทบุรี ตราด และสระแก้ว ลักษณะภูมิประเทศของภาคตะวันออก มีลักษณะ เขตเทือกเขาเขตรากลุ่มแม่น้ำ เขตที่ราบชายฝั่งทะเล

ภาคตะวันตก มีพื้นที่ประมาณ 53,679 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วย 6 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดตาก กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ ลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นภูเขา สลับกับหุบเขาที่ค่อนข้างชัน

ภาคใต้ มีพื้นที่ 70,715 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วยจังหวัดต่างๆ 14 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดชุมพร พัทลุง สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช สงขลา ปัตตานี ยะลา นราธิวาส ระนอง พังงา กระบี่ ภูเก็ต ตรัง และสตูล เป็นดินแดนส่วนหนึ่งของคาบสมุทรมาเลย์ จินตนาการด้วยทะเลทั้งสองด้าน ได้แก่ อ่าวไทย มหาสมุทรแปซิฟิก ทะเลอันดามัน และมหาสมุทรอินเดีย ลักษณะภูมิประเทศเป็นเขตเทือกเขา ประกอบด้วย แนวเทือกเขา 3 แนว ได้แก่ เทือกเขาภูเก็ต เทือกเขานครศรีธรรมราช และเทือกเขาสันกาลาศีร์ส่วนใหญ่จะวางตัวในแนวเหนือ - ใต้ มีความอุดมสมบูรณ์ของป่าไม้และแร่ธาตุ

ลักษณะทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทย

ลักษณะ ท่าเล ที่ตั้งของประเทศไทย

ประเทศไทยตั้งอยู่ในคาบสมุทรอินโดจีน ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของทวีปเอเชีย ที่ตั้งของประเทศไทยอยู่แถบศูนย์สูตร จึงเป็นบริเวณที่ได้รับพลังงานความร้อนจากดวงอาทิตย์มากเป็นประเทศไทยที่อยู่ในเขตร้อน และมีอุณหภูมิของอากาศเฉลี่ยสูงตลอดทั้งปี

ลักษณะภูมิอากาศ ประเทศไทย

ประเทศไทยตั้งอยู่ใกล้เส้นศูนย์สูตรในซีกโลกตอนเหนือ ทำให้ภูมิอากาศมีลักษณะเป็นแบบร้อนชื้นหรือภูมิอากาศแบบทุ่งหญ้าสะวันนาโดยได้รับอิทธิพลจากมรสุมตะวันตกเฉียงใต้และตะวันออกเฉียงเหนือ

มรสุมตะวันตกเฉียงใต้ พัดปกคลุมประเทศไทย ระหว่างกลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม มีเมฆมากและฝนตกชุกทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งตามบริเวณชายฝั่งทะเลและเทือกเขาด้านรับลมจะมีฝนมากกว่าบริเวณอื่น

มรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ประมาณกลางเดือนตุลาคมจะมีมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือพัดปกคลุมประเทศไทยจนถึง กลางเดือนกุมภาพันธ์ จึงพัดพาเอามวลอากาศเย็นและแห้งเข้ามาปกคลุมประเทศไทย ทำให้ท้องฟ้าโปร่ง อากาศหนาวเย็นและแห้งแล้งทั่วไป โดยเฉพาะภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนภาคใต้จะมีฝนตกชุกโดยเฉพาะภาคใต้ฝั่งตะวันออกเนื่องจากมรสุมนี้นำความชุ่มชื้นจากอ่าวไทยเข้ามาปกคลุม

สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของท้องถิ่น

เนื่องจากลักษณะภูมิประเทศและลักษณะภูมิอากาศของแต่ละภาคมีความแตกต่างกัน ดังนั้นจึงทำให้การดำเนินชีวิตของประชากรในท้องถิ่นแตกต่างกัน สรุปได้ดังนี้

ภาค	ลักษณะภูมิประเทศและภูมิอากาศ	การประกอบอาชีพและความเป็นอยู่	ประเพณีและการนับถือศาสนา
เหนือ	เป็นที่ราบหุบเขา ภูเขาและเทือกเขาสูงเสี่ยงต่อการเกิดแผ่นดินไหว ดินถล่ม	เพาะปลูกผักพื้นเมืองหนาวและอาชีพการท่องเที่ยว	สงกรานต์ การแห่ควัทาน

	น้ำท่วม ภัยแล้ง ไฟป่า ดินมีความอุดมสมบูรณ์ อากาศหนาวเย็นเป็นเวลานาน		บอยส่างลอง นับถือศาสนาพุทธ
กลาง	เป็นที่ราบลุ่มและมีความอุดมสมบูรณ์ ตอนบนของภาคมีอากาศหนาวในฤดูหนาวแล้งร้อนในฤดูร้อน ตอนล่างของภาคฤดูร้อนและหนาวไม่แตกต่างกัน มีฝนตกชุกมากกว่าตอนบน	ทำนาทำสวนผลไม้ เลี้ยงสัตว์ ทำประมงน้ำเค็มและน้ำจืด รับจ้างในโรงงาน มีประชากรหนาแน่นกว่าภาคอื่น	แข่งเรือ พิษขมกล วังควาย การลงแขกเกี่ยวข้าว นับถือศาสนาพุทธ
ตะวันออก เฉียงเหนือ	เป็นที่ราบสูง พื้นที่เป็นดินปนทราย อากาศแห้งแล้ง	ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ประชากรค่อนข้างยากจนและโยกย้ายไปอยู่ที่ยื่นมาก	แห่เทียนพรรษา บุญบั้งไฟ คล้องช้าง นับถือศาสนาพุทธ
ตะวันออก	คล้ายภาคกลาง		
ตะวันตก	คล้ายภาคกลาง		
ใต้	เป็นที่ราบชายฝั่งทะเล อากาศร้อนชื้น ฝนตกตลอดทั้งปี	ทำสวนยางพารา ปาล์มน้ำมัน เหมืองแร่ ประมงน้ำเค็มและอาชีพการท่องเที่ยว	บุญเดือนสิบ เริงเปรต วังควาย นับถือศาสนาพุทธและอิสลาม

ทรัพยากรธรรมชาติ และวิธีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

ความหมายของทรัพยากรธรรมชาติ

ทรัพยากรธรรมชาติ หมายถึง สิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และมนุษย์สามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต เราสามารถแบ่งทรัพยากรออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. ประเภทที่ใช้แล้วหมดไป ได้แก่ แร่ธาตุ น้ำมัน ก๊าซ ธาตุอาหารพืชในดิน
2. ประเภทที่ใช้แล้วแต่เสื่อมคุณภาพ ได้แก่ ดิน น้ำ อากาศ
3. ประเภทที่ใช้แล้วหมดไปแต่สามารถหาทดแทนขึ้นมาได้ ได้แก่ ป่าไม้ สัตว์ป่า

ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน

1. **ทรัพยากรดิน** ประเทศไทยได้ชื่อว่าเป็นเมืองเกษตรกรรม เป็นแหล่งอยู่อาศัย น้ำที่สำคัญของโลก ทรัพยากรดิน จึงมีความสำคัญต่อประเทศเป็นอย่างยิ่ง ลักษณะของดินในประเทศไทยสรุปได้ดังนี้

1.1 ดินเหนียว พบในบริเวณราบลุ่มแม่น้ำสายต่างๆ ซึ่งมีน้ำท่วมถึง เนื้อดินละเอียด เหมาะจะทำนาข้าว และทำไร่ปอกระเจา

1.2 ดินร่วน พบในพื้นที่ลานตะพักลำน้ำของแม่น้ำสายต่างๆ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่อยู่ห่างจากสองฝั่งแม่น้ำออกไป เป็นลักษณะที่ราบขั้นบันได และน้ำท่วมไม่ถึง เนื้อดินเป็นส่วนประกอบของดินเหนียวและดินทราย ใช้ปลูกพืชไร่ อ้อย ข้าวโพด มันสำปะหลัง ฯลฯ

1.3 ดินอินทรีย์วัตถุ เป็นดินที่เกิดจากการย่อยสลายของพืชและซากสัตว์ที่เน่าเปื่อยทับถมเป็นชั้น ๆ พบในที่ที่เคยเป็นป่าชายเลนมาก่อน (ในปัจจุบัน คือป่าพรุ) แต่มักจะมีธาตุกำมะถันปนอยู่มาก

1.4 ดินทราย เป็นดินที่มีองค์ประกอบของเนื้อทรายมากที่สุด มีความอุดมสมบูรณ์ค่อนข้างต่ำ พบมากในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในบริเวณชายฝั่งแม่น้ำและเชิงเขา ในภาคอื่นๆ จะพบในพื้นที่ชายฝั่งทะเล ใช้ทำสวนมะพร้าว และปลูกป่าเพื่อพัฒนาคุณภาพของดิน

2. **ทรัพยากรน้ำ** ประเทศไทยมีปริมาณฝนอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง เฉลี่ยประมาณปีละ 1,675 มิลลิเมตร จัดได้ว่าเป็นประเทศที่มีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรน้ำมากที่สุด เพราะมีแม่น้ำสายใหญ่ มีความยาวและให้น้ำตลอดปีหลายสาย ได้แก่ แม่น้ำเจ้าพระยา ท่าจีน และแม่กลอง ตลอดจนแหล่งน้ำใต้ดินก็นับว่ามีความอุดมสมบูรณ์มากกว่าภาคอื่นๆ ในปัจจุบัน มีการนำน้ำมาใช้กันมากโดยเฉพาะภาคกลาง กรุงเทพฯ และปริมณฑล เพราะมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างกว้างขวาง เช่น โรงงานอุตสาหกรรม ในขณะที่การผลิตน้ำประปาของรัฐยังกระจายไม่ทั่วถึงดังอดีตนั้น เมื่อมีการขุดเจาะนำน้ำบาดาลมาใช้กันเพิ่มมากขึ้นทำให้เกิดปัญหาแผ่นดินทรุดเนื่องจากแหล่งน้ำใต้ดินมักอยู่ในช่องว่างหรือรอยแตกของชั้นหินใต้ดินทั้งสิ้น เมื่อนำน้ำมาใช้กันมากๆ จึงเกิดเป็นโพรงใต้ดินและเกิดการทรุดตัวลงในที่สุด

3. **ทรัพยากรป่าไม้** ในปัจจุบัน ประเทศไทยมีพื้นที่ป่าไม้เหลืออยู่เพียงร้อยละ 25 ของพื้นที่ประเทศ หรือประมาณ 131,485 ตารางกิโลเมตร (พ.ศ.2547)

ลักษณะของป่าไม้ในประเทศไทย แบ่งเป็น 2 ประเภทใหญ่ ตามสภาพภูมิประเทศ ดังนี้

3.1 **ป่าไม้ไม่ผลัดใบ** เป็นป่าไม้ที่ขึ้นในเขตอากาศร้อนชื้น แบบมรสุมเขตร้อน มีฝนตกชุกเกือบตลอดปี มีความชื้นสูง ทำให้มีใบเขียวชอุ่มตลอดทั้งปีเหมือนไม้ผลัดเปลี่ยนใบ โดยมากจะพบในพื้นที่ภาคใต้และที่ภาคตะวันออกป่าไม้ผลัดใบ แบ่งออกเป็น 5 ชนิดย่อย ๆ ได้แก่ ป่าดงดิบ ป่าดิบเขา และป่าชายเลน

3.1.1 ป่าดงดิบ มีต้นไม้ขึ้นหนาที่ทั้งไม้ยืนต้นใหญ่และไม้ยืนต้นเล็ก

3.1.2 ป่าดิบเขา พบในพื้นที่สูงตั้งแต่ 1,000 เมตรขึ้นไปเกือบทุกภาค เป็นป่าที่ให้กำเนิดต้นน้ำลำธาร

3.1.3 ป่าสน พบในพื้นที่สูงตั้งแต่ 700 เมตรขึ้นไปเกือบทุกภาคเช่นกัน มีไม้สนนานาชนิด

3.1.4 ป่าพรุ เป็นป่าที่พบบริเวณชายฝั่งทะเลของภาคใต้ มีทั้งไม้ยืนต้น ไม้พุ่ม ไม้เลื้อย และพืชล้มลุก

3.1.5 ป่าชายเลน เป็นป่าที่ขึ้นบริเวณชายทะเลที่เป็นโคลนเลนโดยเฉพาะบริเวณปากแม่น้ำมีความสำคัญต่อระบบนิเวศวิทยา หรือแหล่งที่อยู่อาศัยและแหล่งเพาะพันธุ์ ของสัตว์น้ำ ไม้สำคัญ คือไม้โกงกาง ลำพู จาก เป็นต้น

3.2 ป่าไม้ผลัดใบ พบในเขตภูมิอากาศแบบทุ่งหญ้าเมืองร้อนที่มีฝนตกปีละ 4 เดือนมฤตดูแล้งไม้ประเภทนี้จะผลัดใบพร้อมกันเกือบหมดทั้งต้น พบในพื้นที่ราบและพื้นที่สูงไม่เกิน 1,000 เมตร แบ่งออกเป็น 2 ชนิด ได้แก่

3.2.1 ป่าเบญจพรรณพบเกือบทุกภาคของประเทศ ไม้สำคัญที่มีค่าทางเศรษฐกิจได้แก่ ไม้สัก ไม้ประดู่ ไม้แดง ไม้ยาง ฯลฯ

3.2.2 ป่าแดง ป่าโคก หรือ ป่าแพะ เป็นป่าโปร่งพบมากในบริเวณที่ราบหรือเนินเขาเตี้ย ๆ ซึ่งเป็นพื้นที่สีแดง โดยเฉพาะในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ไม้ที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจ คือ ไม้เต็งรัง ไม้พะยอม ฯลฯ

4. ทรัพยากรแร่ธาตุ ประเทศไทยมีแหล่งแร่ธาตุอุดมสมบูรณ์กระจายอยู่ทั่วไปโดยเฉพาะบริเวณเขตเทือกเขาสูงในภาคเหนือ ภาคตะวันตก และภาคใต้ ในที่นี้ จำแนกแร่ธาตุได้เป็น 3 ชนิด ดังนี้

4.1 แร่โลหะ ได้แก่ ดีบุก ทังสแตน ตะกั่ว สังกะสี ทองแดง เหล็ก พลวง และแมงกานีส

4.2 แร่โลหะ ได้แก่ ยิปซัม หินปูน ดินมาร์ล (ดินสอพอง) และรัตนชาติ

4.3 แร่เชื้อเพลิง ได้แก่ น้ำมันดิบ ก๊าซธรรมชาติ และถ่านหิน (ลิกไนต์)

5. ทรัพยากรสัตว์ป่า สัตว์ป่าอาศัยอยู่ในป่า ตามโพร่งไม้ ซอกหิน ถ้ำ สัตว์เหล่านี้ต้องพึ่งพาหากินด้วยตนเอง ปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม เช่น เสือ ช้าง กวาง หมี แรด ลิง ค่าง เป็นต้น ปัจจุบันสัตว์ป่าถูกคุกคามมากขึ้นทำให้สัตว์ป่าบางชนิดสูญพันธุ์ไป ประเทศไทยได้มีพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าเมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2530 ดังนั้นรัฐบาลจึงกำหนดให้วันที่ 26 ธันวาคม ของทุกปีเป็น “วันคุ้มครองสัตว์ป่าแห่งชาติ”

ทรัพยากรธรรมชาติของประเทศไทย

ภาคเหนือ เป็นต้นกำเนิดของแม่น้ำสายหลักของประเทศไทย ประกอบด้วยลุ่มแม่น้ำสำคัญ 9 ลุ่มน้ำ คือ ลุ่มน้ำสาละวิน โขงตอนบน กก ปิง วัง ยม น่าน สะแกกรัง และป่าสัก เป็นต้น กำเนิดของแม่น้ำเจ้าพระยา มีเขื่อนอ่างเก็บน้ำ พญาน้ำจืด จำนวนมาก ทรัพยากรป่าไม้ส่วนใหญ่ เป็นป่าไม้เบญจพรรณ เช่น สัก ตะแบก แดง และประดู่ แร่ธาตุที่พบ ได้แก่ ดีบุก แร่ซีไรท์ แมงกานีส ฟลูออไรต์

ภาคกลาง ที่ราบขนาดใหญ่ของภาคกลางจะมีดินที่เกิดจากการทับถมของตะกอนที่น้ำพัดมารวมกัน มีแม่น้ำลำคลองมาก จึงเป็นภาคที่อุดมสมบูรณ์ที่สุดของประเทศ เช่น แม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำท่าจีน มีเขื่อนต่างๆ ป่าไม้จะมีเหลือน้อยมาก ที่พบเป็นป่าเบญจพรรณและป่าดงดิบ มีแร่ธาตุไม่มากนัก แร่ที่พบได้แก่ ดีบุก เหล็ก แมงกานีส ยิปซัม หินอ่อน เป็นต้น

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดินส่วนใหญ่เป็นดินปนทราย ระบายน้ำได้ดี มีฝนตกชุกยาวนาน แต่ยังมีการขาดแคลนน้ำจัดในเมืองอุตสาหกรรม ป่าไม้เป็นป่าดงดิบ ป่าดิบเขา ป่าสนเขา ป่าชายเลน และป่าเบญจพรรณ แร่ที่พบ ได้แก่ แร่เหล็ก พลวง รัตนชาติ และเชื้อเพลิง

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ บริเวณฝั่งแม่น้ำ ลักษณะของดินเกิดจากการทับถมของตะกอน เพาะปลูกข้าวและพืชไร่ได้ แต่ส่วนใหญ่มักเป็นดินปนทราย คุณภาพต่ำ ขาดแคลนน้ำมากกว่าภาคอื่นๆ แหล่งน้ำสำคัญได้แก่ แม่น้ำมูล-ชี และน้ำบาดาล แร่ที่ที่หากที่สุด ได้แก่ แร่เกลือหิน มีป่าไม้น้อยที่สุดเมื่อเทียบกับภาคอื่น ลักษณะป่าเป็นป่าแดงซึ่งเป็นไม้ผลัดใบ

ภาคใต้ ดินส่วนใหญ่ปนทราย ไม่เหมาะกับการเพาะปลูก บางที่เป็นรากลุ่มต่ำ(พรุ) มีน้ำท่วม ส่วนที่รากลุ่มแม่น้ำใช้ปลูกข้าว สวนผลไม้ ส่วนดินที่เป็นดินเหนียวปลูกยางพาราและปาล์มน้ำมัน มีฝนตกชุกทั้งปี ใช้น้ำจากบ่อบาดาลและเขื่อนต่างๆ ป่าไม้เป็นป่าดิบชื้นตามเทือกเขาและป่าชายเลน ไม้สำคัญคือ ไม้เบญจพรรณ และไม้จากป่าชายเลน แร่ธาตุที่พบมาก ได้แก่ แร่ดีบุก (ทำรายได้มากที่สุด) แร่พลวง ทังสแตน ทองคำ ฟลูออไรด์ ยิปซัม ดินขาว ถ่านหิน น้ำมันปิโตรเลียมและก๊าซธรรมชาติ

การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

เนื่องจากการทำลายทรัพยากรธรรมชาติจากการกระทำของมนุษย์และการกระทำนั้นมีความรวดเร็วและรุนแรงเกินกว่าระบบธรรมชาติจะฟื้นฟูด้วยตนเอง ดังนั้นจึงควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. ต้องมีความรู้ที่จะรักษาทรัพยากรธรรมชาติและคำนึงถึงเรื่องความสูญเปล่าในการนำทรัพยากรธรรมชาติไปใช้
2. รักษาทรัพยากรธรรมชาติที่จำเป็นและหายากด้วยความระมัดระวัง ตระหนักเสมอว่าการใช้ทรัพยากรมากเกินไปจะเป็นการไม่ปลอดภัยต่อสภาพแวดล้อม
3. รักษาทรัพยากรที่ทดแทนได้ ให้มีสภาพเพิ่มพูนเท่ากับอัตราที่ต้องการใช้เป็นอย่างน้อย
4. ปรับปรุงวิธีการใหม่ๆ ในการผลิตและใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ค้นคว้าสิ่งใหม่ๆ ทดแทนการใช้ทรัพยากรจากแหล่งธรรมชาติให้เพียงพอต่อความต้องการใช้ของประชาชน
5. ให้การศึกษาแก่ประชาชนเพื่อเข้าใจถึงความสำคัญในการรักษาสมดุลธรรมชาติซึ่งมีผลกระทบต่อการทำให้สิ่งแวดล้อมอยู่ในสภาพที่ดี

การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสามารถกระทำได้หลายวิธีทั้งทางตรงและทางอ้อม
ดังนี้

1. การใช้อย่างประหยัด
2. การนำกลับมาใช้ซ้ำอีก
3. การบูรณะซ่อมแซม
4. การบำบัดและฟื้นฟู
5. การใช้สิ่งอื่นทดแทน
6. การเฝ้าระวังดูแลและป้องกัน

ศักยภาพของประเทศไทย

ศักยภาพของประเทศไทย

ศักยภาพ หมายถึง อำนาจหรือคุณสมบัติที่มีแฝงอยู่ในสิ่งต่างๆ อาจทำให้การพัฒนาหรือปรากฏเห็นเป็นสิ่งที่ประจักษ์ได้ กระทรวงศึกษาธิการได้มีนโยบายในการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นอยู่ที่ดี สร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและความมั่นคงทางสังคมให้กับประเทศไทยใน 5 ด้านมาใช้ประโยชน์ ได้แก่

1. ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีทรัพยากรธรรมชาติอยู่อย่างมากมาย ซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและมนุษย์สามารถนำไปใช้ประโยชน์เพื่อการดำรงชีวิต
2. ด้านภูมิอากาศ ประเทศไทยตั้งอยู่ในเขตร้อน อุณหภูมิเฉลี่ยประมาณ 27 องศาเซลเซียส ลักษณะภูมิอากาศแบ่งได้ 3 ฤดู คือ
3. ด้านภูมิประเทศและทำเลที่ตั้ง ประเทศไทย มีพื้นที่ 513,115 ตารางกิโลเมตร (ประมาณ 321 ล้านไร่) มีลักษณะคล้ายขวาน โดยภาคใต้เป็นด้ามขวาน ความยาวจากเหนือสุด อำเภอแม่สายจังหวัดเชียงรายถึงใต้สุดอำเภอเบตง จังหวัดยะลา มีความยาว 1,650 กิโลเมตร บริเวณแผ่นดินส่วนที่แคบที่สุดของประเทศไทยตั้งอยู่ระหว่างแนวชายแดนกัมพูชา กับพื้นที่บ้านโขดทราย อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด มีระยะทางเพียง 450 เมตร
4. ด้านศิลปวัฒนธรรมและประเพณีประเทศไทยที่ประชากรมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีจิตใจโอบอ้อมอารี มีความสามัคคีทุกเชื้อชาติ มีศิลปวัฒนธรรมและประเพณีเป็นเอกลักษณ์ของชาติที่สืบทอดกันมายาวนาน
ศิลปะ เช่น ภาพฝาผนังตามวัดวาอาราม พระราชวัง ลีเก โขน ดนตรีไทย ฯลฯ
วัฒนธรรม เช่น การแต่งกาย ภาษาไทย สมุนไพรไทย อาหารไทย การไหว้ การเคารพผู้อาวุโส ฯลฯ
ประเพณี เช่น ประเพณีสงกรานต์ ลอยกระทง แห่เทียนพรรษา ฯลฯ
5. ด้านทรัพยากรมนุษย์ คนไทยนับเป็นทรัพยากรที่มีค่าที่สุดของประเทศ มีศักยภาพที่แตกต่าง มีความเชี่ยวชาญในทุกสาขาอาชีพ มีความคิดสร้างสรรค์ ตลอดจนภูมิปัญญาต่างประจักษ์กับบุคลิกลักษณะนิสัย สุภาพ อ่อนน้อม ถ่อมตน ยิ้มแย้มแจ่มใส ปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ดี

กระบวนการวิเคราะห์ศักยภาพชุมชน ท้องถิ่น

การวิเคราะห์ศักยภาพชุมชน ท้องถิ่น สามารถทำได้ ดังนี้

1. สำรวจ รวบรวมข้อมูลชุมชนโดยข้อมูลที่สำรวจ ได้แก่ ด้านประชากร (จำนวน ระดับการศึกษา) ด้านเศรษฐกิจ (อาชีพ รายรับ รายจ่าย) ด้านประเพณีและวัฒนธรรม (ความเชื่อ ศาสนา ประเพณี) ด้านการเมือง การปกครอง (โครงสร้างการปกครอง) ด้านสังคม (โรงเรียนสถานีนอนามัย) ด้านระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม (ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น) เป็นต้นใช้วิธีการสำรวจข้อมูล โดย การสังเกต การสัมภาษณ์การใช้แบบสอบถาม การสนทนากลุ่มการศึกษาจากเอกสาร เป็นต้น
2. วิเคราะห์ศักยภาพชุมชน ท้องถิ่นเมื่อดำเนินการสำรวจข้อมูลแล้ว นำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจมาช่วยกันวิเคราะห์โดยนำข้อมูลที่ได้มาจัดหมวดหมู่ เรียงลำดับ(เชิงคุณภาพ) คำนวณค่าตัวเลข(เชิงปริมาณ) ตีความสรุปและนำเสนอในรูปแบบต่างๆ ที่สามารถสื่อความหมายได้และที่สำคัญในการวิเคราะห์ข้อมูลชุมชนคือ ประชาชนในชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ ให้ข้อคิดเห็น และเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน